

DEN GLEMTE HISTORIE

FREDSBEVARENDE AKTIVITETER

I MUSEUM

HELGELAND
MUSEUM
HELGELAANTEN
MUSEUME

HELGELAND MUSEUM, AVDELING LURØY

GRØNSVIK KYSTFORT

ET HISTORISK KYSTFORT FRA ANDRE VERDENSKRIG, BELIGGENDE VED HELGELANDSKYSTEN. FORTET FUNGERER SOM ET VIKTIG MINNESMERKE OG LÆRINGSARENA OM OKKUPASJONSTIDEN I NORGE.

UTSTILLINGEN «FORRÆDER»

EN UTSTILLING SOM UTFORSKER TEMAER OM LOJALITET, SVIK OG HISTORISK ANSVAR. UTSTILLINGEN UTFORDRER BESØKENDE TIL Å REFLEKTERE OVER MORALSKE VALG I KRIGSTID.

OMEGA STASJON

EN DEL AV DET GLOBALE OMEGA-NAVIGASJONSSYSTEMET. STASJONEN REPRESENTERER ET UNIKT KULTURMINNE FRA DEN KALDE KRIGEN OG TIDLIG NAVIGASJONSTEKNOLOGI.

START PÅ KRIGEN -SJOKK OG MAKTESLØSHET

POLICE OFFICERS INSPECT AN AREA AFTER AN APPARENT RUSSIAN AIRSTRIKE IN KYIV UKRAINE, THURSDAY, FEB. 24, 2022. (AP PHOTO/EMILIO MORENATTI)

✕ Krigen i Ukraina, Ukraina | Rørende øyeblikk d...
🔒 ranablad.no

KRIG ER ET RESULTAT TIL MISBRUK AV HISTORIE

Krig som en stor tragedie har blitt et resultat av **misbruk av historie**.

Historiske narrativer blir manipulert for å rettferdiggjøre aggressive handlinger og skape fiendebilder.

Ville gjenopprette middelalderrike Kanskje var det da Putin satt isolert på landstedet sitt i Novo-Ogarevo utenfor Moskva under koronapandemien i 2021 og studerte historie, at han klekket ut ideen om fullskalainvasjonen av Ukraina året etter. Foto: Kremlin Pool/Zuma Press/NTB

Misbruket av historien

Historien er verdifull for å forstå nåtiden. Men historien kan også misbrukes. Når Vladimir Putin vil gjenopprette en tilstand fra middelalderen, og bruke vold for å oppnå dette, er det ikke bruk, men misbruk av historien.

[Publiser](#) [Epost](#)

Fra utgave: 2 / februar 2026
I historiens lys / Halvor Tjønn, journalist, historiker og forfatter

Under koronapandemien satt Vladimir Putin isolert utenfor Moskva. Mye av tiden brukte han til å lese

28 APR 22

Hvorfor Putin ønsker å ødelegge Ukraina

— av [Jacek Rostowski](#) —

For Putin, og eliten rundt ham, er krigen mot Ukraina en borgerkrig — en kamp om selve ideen om Russland.

INTERNASJONAL KONFERANSE

DELTAGERE:

MUSEER, FORSKERE, LÆRERE OG
MUSIKERE FRA NORGE, FINLAND,
MONTENEGRO OG RUSSLAND,
INKLUDERT DE SOM HAR BLITT
TVUNGET TIL Å FORLATE LANDET
OG FORTSETTE SIN VIRKSOMHET
I UTLANDET.

Glemte historier – og dagens

SOVJET-MEKANISMER: Mange av mekanismene fra Sovjet-tida har kommet tilbake i dagens Russland, sier den russiske professoren Natalia Drannikova. Torsdag innledet hun på en konferanse i museet ved Grønsvik kystfort.

ET SJELDENT BESØK. Besøk fra Russland til Norge har blitt en sjeldenhet etter invasjonen av Ukraina 24. februar 2022, også i forsknings- og de akademiske miljøene. Derfor var det ganske spesielt at en russisk professor sto på talerstu, da Helgeland Museum inviterte til internasjonal konferanse i museet ved Grønsvik kystfort i Lurøy.

– Vi har jobbet en stund før å få det til, forteller avdelingsleder Ksenia Matcegora litt før konferansen skal starte torsdag. Da det norske Barentssekretariatet sa ja til å støtte, var det bare å kjøre på.

– Akkurat da ringte tsaribeholderen. – Det var fra Barentssekretariatet, smiler Matcegora. – De ønsket lykke til!

RUSSISK KOBLING. Ksenia Matcegora er også russisk, og begynte som avdelingsleder for Helgeland Museums avdeling i Rodov i november 2021. Nå fungerer hun i tillegg som avdelingsleder for museet i nabokommunen Lurøy.

Matcegora kommer opprinnelig fra Arkhangelsk. Dermed var det ikke helt tilfeldig at den russiske professoren på konferansen – Natalia Drannikova – også har bakgrunn fra universitetet der.

Drannikova er professor i filologi, og har jobbet mye med mytologi og folklore fra tidligere tider. I 2006 var hun medredaktør for boka «I tsjudeens fotspor», gitt ut på Arktisk Forlag. Utgangspunktet der var folkegrupper som bodde i Finland og Nordvest-Russland, og som i samiske fortellinger har blitt beskrevet som de som kom fra øst for å reise og plyndre.

– Jeg har vært noen ganger i Norge, og samarbeidet med folk ved universitetet i Tromsø, forteller hun.

Slikt er det lite av nå, etter Russlands angrep på Ukraina.

– All samarbeid er avlyst, konstaterer Drannikova, som skal være ei uke i Norge denne gangen. Først Stokkøya og Mo i Rana, og til slutt en dag i Kirkenes.

– For det vanskelig å få innreise til Norge?

– Det var veldig vanskelig å få visum. Det er ikke alle som kan få det. Men det gikk til slutt.

STATENS TERROR. Drannikova underviser nå ved universitetet i St. Petersburg. Der har hun også endret fokus for det hun jobber med.

– Nå studerer jeg undertrykking, både de som undertrykkes og de som blir undertrykket, sier hun.

Det kom også tydelig fram i temaet

MUSEET: Helgeland Museums avdeling i Lurøy holder til i bygget ved Grønsvik kystfort. Torsdag foregikk en konferanse om glemte historier her.

FOTO: LEIF STENHOLT

GULAG: Straffeleirene i Gulag – beskrevet i forfatteren Aleksandr Solzjenitsyns bøker – var tema i innledningen til professor Natalia Drannikova.

FOTO: LEIF STENHOLT

for foredraget hun holder i Grønsvik.

Den sovjetiske statens terror mot innbyggerne i sitt eget land i perioden 1917 til 1953, og med et spesielt fokus på Gulag – tvangsarbeidleirene og straffekoloniene som var en viktig del

FAKTA

Den glemte historie

■ En internasjonal konferanse arrangert av Helgeland Museum i museet ved Grønsvik kystfort i Lurøy torsdag.

■ På konferansen ble forskjellige tema knyttet til det tidligere Sovjetunionen og dagens Russland belyst av ti innledere. Innlederne kom fra Norge, Russland og Finland.

■ Konferansen ble støttet av det norske Barentssekretariatet.

av undertrykkelsesapparatet – i Arkhangelsk-regionen.

– Et dritte stykke av oss som fortsatt preger Russland i dag.

– Mange av mekanismene som eksisterte den gang har kommet tilbake, de har ikke forsvunnet, men blitt gjenopplevt. Ideologisk er det også ting som har kommet tilbake. Det gjelder blant annet kildet av et land som er omgitt av fiender. All kontakt med omverdenen ble jo forbudt i Sovjet-tida. I dag opplever vi mye av det samme, svarer Drannikova – og fortsetter:

– Fram til slutten av 1980-tallet var det mange tema som det var tabu å ta opp i Sovjetunionen, og de historiske arkivene var stengt. Det samme opplever vi i Russland i dag. Enkelte tema har det rett og slett blitt forbudt å ta opp.

GRAVPLASSEN I GRØNSVIK: Den russiske professoren Natalia Drannikova la ned blomster på gravplassen ved Grønsvik kystfort i Lurøy, der sju sovjetiske krigsfanger ble gravlagt under andre verdenskrig. I bakgrunnen følger noen av deltakerne på konferansen med. Fra venstre: Arne Våbø, tidligere museumsleder Ragnar Selnes og historikerne Marianne Neerland Soleim og Michael Stokke.

FOTO: KSENIA MATCEGORA

– Det har med interessen for krigs-kirkegården på Tjøtta å gjøre, sier Våbø om tidsboken.

– Jeg har fulgt med, sett meg inn i historien og samlet opp litt stoff opp gjennom åra, sier han om de to krigs-kirkegårdene – den sovjetiske, og «Rigel»-kirkegården like ved.

Interessen har ført til guidning av både grupper og enkeltpersoner, blant annet Krungen da han var på besøk i 1999.

– Sist høst var jeg invitert til å holde et foredrag i Samna der jeg snakket om krigskirkegården, forteller han.

Da konferansen var over, var Våbø-

nø så heldig at streiken også var over – og at ferga etter gikk fra Nesna til Levang. Dermed ble kjøreturen hjem betraktelig kortere.

– Og det var svært tørt?

– Ja, det synes jeg absolutt.

LÆRERE OM LÆREBØKER: Ti innlede-

re kastet lys over ulike sider av glemte – og forvengte – historier knyttet til det tidligere Sovjetunionen og dagens Russland i løpet av de seks timene konferansen varte.

Blant dem var den finske forskeren Lars Westerlund og de russiske historikerne Vasily Kuznetsov og Michail

Kopitca, som alle deltok via nettet – de to siste fra sitt eksil i Montenegro.

De to lærene fortalte om hvordan russiske skolebøker underkommiserer tenner som holocaust, hungersnød og kollektivisering, samtidig som russisk kolonisering blir loftet fram som noe positivt – uten at det kalles kolonisering.

– Det blir alltid understreket at det er positivt å erobre nye land. Denne tanken blir plantet i hodene til barna fra de er små, si Kopitca.

« All kontakt med omverdenen ble forbudt i Sovjet-tida. I dag opplever vi mye av det samme.

Natalia Drannikova

FORTSETTELSE PÅ NESTE SIDE >>>

Hovedtemaer fra konferansen

1

Andre verdenskrig i Norge Norge

Hendelser og erfaringer fra okkupasjonstiden som har fått lite fokus i den offisielle den offisielle historieskrivningen. Utforskning av lokale historier og personlige personlige erfaringer.

2

Sovjetiske represjoner represjoner

Systematisk undertrykkelse og overgrep begått under sovjetregimet. Betydningen av å dokumentere og formidle disse historiene for kommende generasjoner.

3

Bevaring av historisk minne

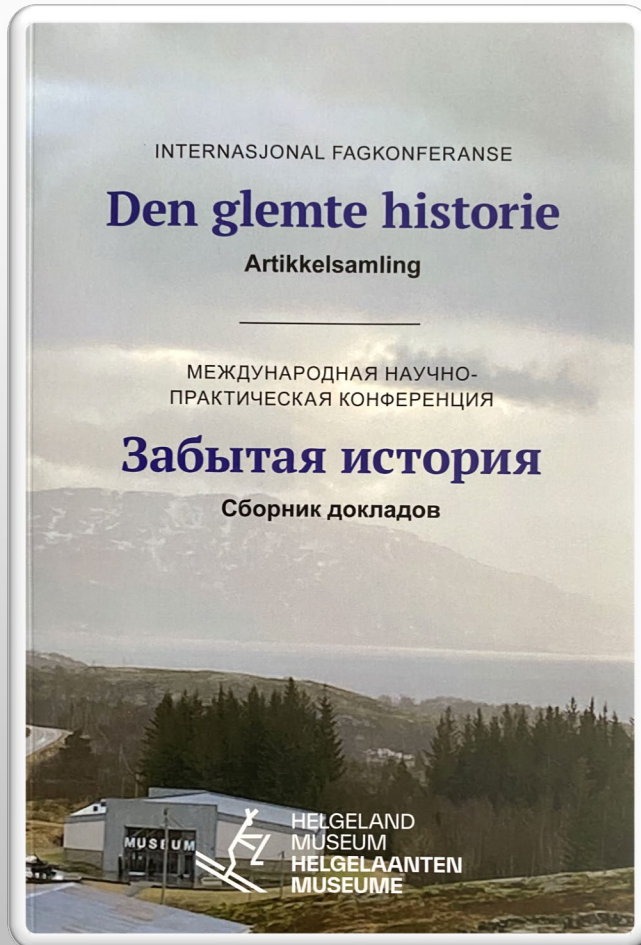
Metoder og utfordringer ved å bevare og formidle historisk minne. Rollen til Rollen til museer, arkiver og utdanningsinstitusjoner i minnearbeidet.

4

Statlig politikk og kultur kultur

Innvirkningen av statlig politikk på utdanning og kultur. Hvordan politiske politiske beslutninger formhistorieformidling og kulturell produksjon.

ARTIKKELSAMLING “DEN GLEMTE HISTORIE”

- 1. FORORD
- 2. **STOKKE, MICHAEL.** KRIGSFANGER OG SIVILE FRA UKRAINA I NORGE 1941–1945
- 3. **SOLEIM NEERLAND, MARIANNE.** OPERASJON ASFALT – GLEMTE MINNER OG NY KALD KRIG OM KRIGSGRAVER?
- 4. **KJEKA VIKESÅ, SOFUS.** SAMARBEID MELLOM NORGE OG RUSSLAND – ELLER KONFLIKT OG PROPAGANDA?
- 5. **V. N. PROFESSOR.** UNDERTRYKKELSE I DET KULTURELLE MINNET OG MINNEPOLITIKK
- I SOVJETUNIONEN OG DET POSTSOVJETISKE RUSSLAND
- 6. **SELNES, RAGNAR.** STALINS REGIME PÅ VEI TILBAKE?
- 7. **NYSTAD-RUSAANES, RONALD.** HISTORIEN TIL LEIV KREYBERG
- 8. **MATCEGORA, KSENIA.** VIDKUN QUISLING OG HANS HUMANITÆRE ARBEID I SOVJET-UKRAINA
- 9. **KUZNETSOV, VASILIJ; KOPITSA, MIHAIL.** «DEN UBEHAGELIGE FORTIDEN» PÅ SIDENE I LÆREBØKER FOR VIDEREGÅENDE SKOLE: KVANTITATIV DYNAMIKK
- 10. **KOPITSA, MIHAIL.** KOLONIALE FORTELLINGER I RUSSISKE LÆREBØKER I HISTORIE
- 11. BIDRAGSYTERE

E-BOK TILGJENGELIG:

HELGELAND MUSEUM - HVA SKJER-AKTUELT,
E-BOK «DEN GLEMTE HISTORIE»

[HTTPS://HELGELANDMUSEUM.NO/AKTUELT/
ARTIKKELSAMLING-E-BOK-DEN-GLEMTE-
HISTORIEN/](https://helgelandmuseum.no/aktuelt/artikkelsamling-e-bok-den-glemte-historien/)

helgelandmuseum.no/aktuelt/artikkelsamling-e-bok-den-glemte-historien/

INTERNASJONAL FAGKONFERANSE
Den glemte historie
Artikkelsamling

Artikkelsamling, e-bok
«Den glemte historie»
1 MINUTT

Her kan du laste ned og lese e-boken
«Den glemte historie»

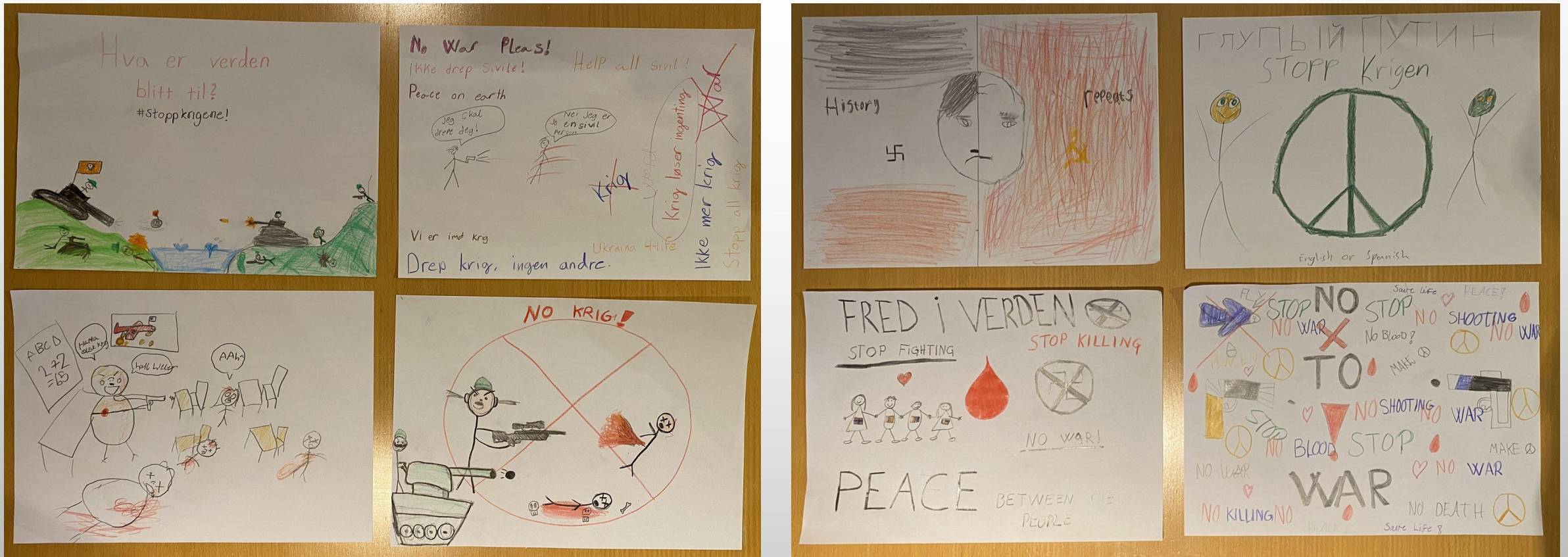
Denne artikkelsamlingen inneholder foredrag som ble holdt i april 2023 på en internasjonal fagkonferanse med tittelen «Den glemte historie». Konferansen ble arrangert av Helgeland Museum ved vår avdeling Grønsvik kystfort i Lurøy kommune, samt i Mo i Rana, med støtte fra Barentssekretariatet.

Ideen om å holde konferansen oppstod som en reaksjon på hendelser i dagens verden. De siste tiårene har vi stadig oftere vært vitne til hvordan historien brukes til å forme opinionen: noen fakta tones ned, mens andre gis ny betydning. Historiske narrativer tilpasses tidvis etter politiske prioriteringer, noe som reiser viktige spørsmål om samfunnets forståelse av fortiden. Konferansen hadde som mål å undersøke hvordan slike prosesser påvirker samfunnet og dets evne til en meningsfylt dialog om fortiden. Her kan du lese foredragene, på både norsk og russisk.

- FACES OF RUSSIAN RESISTANCE ER EN SERIE MED INTERNASJONALE UTSTILLINGER OM RUSSISKE STATSBORGERE SOM HAR GJORT MOTSTAND MOT DET KRIMINELLE PUTIN- REGIMET OG ENDE OPP I FENGSEL.
- UTSTILLINGEN ER EN SAMLING AV PERSONLIGE HISTORIER OG FORTELLINGER OM SIVILT MOT. DET ER I ALT 16 FORTELLINGER OM MENNESKER AV ULIK BAKGRUNN OG TILHØRIGHET. NOEN AV DEM ER KJENTE POLITIKERE, NOEN - "VANLIGE" BORGERE. DET SOM FORENER DEM ALLE ER UFORSVARLIGE FENGSELSSTRAFFER OG YDMYKELSER DE GJENNOMGÅR SOM STRAFF FOR Å PRØVE TIL Å DELTA I DET POLITISKE LIVET I RUSSLAND, OG FOR Å HA VIST MOTSTAND MOT INVASJONEN AV UKRAINA.
- BYGGEGJERDER ER VALGT SOM RAMME FOR UTSTILLINGEN, FORDI DE OFTE BRUKES AV MYNDIGHETENE I RUSSLAND SOM HINDRING FOR FREDelige DEMONSTRASJONER.
- FORENINGEN SMÅRÅDINA - MEDARRANGØR OG KOORDINATOR AV UTSTILLINGEN. SMAARAADINA.NO

SKOLEELEVER LAGER SIN EGEN UTSTILLINGEN

UTSTILLINGEN OM KRIGEN I UKRAINA

MUSEUMSBESØK AV UKRAINSKE FLYKTINGER

Takk for oppmerksomheten oppmerksomheten

Kontakt
ksma@helmus.no

